

บทที่ ๖

สรุป

อุตสาหกรรมในครัวเรือน ปัจจุบันพบว่ามีความสำคัญกับการพัฒนาชนบทเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะบทบาททางด้านการสร้างงานและการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มพูนรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น ปัจจัยการผลิตที่สำคัญได้แก่ ข้าว มะพร้าว น้ำตาลโตนด หรือน้ำตาลมะพร้าว และงา เดิมกรรมวิธีการผลิตเป็นการใช้เครื่องมือในการผลิตอย่างง่าย ๆ ไม่มีการนำเอาเครื่องจักร เครื่องทุ่นแรงมาใช้ แต่ต่อมาเมื่อความต้องการสินค้ามากขึ้น จึงได้มีการนำเอาเครื่องจักร เครื่องทุ่นแรงมาใช้เพิ่มขึ้น เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ซึ่งส่วนมากจะเป็นอุตสาหกรรมในเขตตัวเมือง ด้วยเหตุนี้อุตสาหกรรมข้าวเกรียบงาที่มีการนำเอาเครื่องจักรมาใช้ในการผลิตตั้งแต่ ๒ แรงม้าขึ้นไป หรือมีการใช้แรงงานตั้งแต่ ๗ คนขึ้นไป จึงต้องจดทะเบียนเป็นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดย่อมตาม พ.ร.บ. โรงงาน ๒๕๑๒ ทำให้อุตสาหกรรมในครัวเรือนนี้แบ่งออกได้เป็น ๒ ขนาดคือ การผลิตในขนาดที่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดย่อม และการผลิตขนาดเล็กในครัวเรือน

เพื่อให้เห็นบทบาทความสำคัญของอุตสาหกรรม การศึกษาจึงมุ่งเน้นที่จะแสดงให้เห็นถึงสถานภาพและศักยภาพของอุตสาหกรรมข้าวเกรียบงา โดยทางด้านสถานภาพนั้น ได้มีการพิจารณาทั้งในแง่ของการผลิต การตลาด และการจ้างงาน ทั้งในระดับการผลิตแบบโรงงาน และการผลิตแบบครัวเรือน ส่วนทางด้านศักยภาพนั้นพิจารณาในแง่ของความสามารถในการสร้างงานและการเพิ่มรายได้ให้กับประชาชน

วิธีการที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นแบบพรรณนาความประกอบกับการคำนวณหาค่าแปรให้เห็นสถานภาพและศักยภาพของอุตสาหกรรมบางตัว เช่น ต้นทุนการผลิต มูลค่าเพิ่ม และความเข้มข้นของทุน เป็นต้น โดยข้อมูลที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นแบบปฐมภูมิซึ่งได้จากการสัมภาษณ์โดยตรงจากผู้ผลิตทั้งในระดับโรงงานและระดับครัวเรือน โดยมีทั้งสิ้น ๖ โรงงาน และ ๓๐ ครัวเรือน

ในด้านของต้นทุนการผลิตได้มีการคำนวณต้นทุนทั้งในรูปของต้นทุนคงที่ และต้นทุนแปรผัน ซึ่งผลปรากฏว่าต้นทุนการผลิตในระดับโรงงานมีค่าต่ำกว่าต้นทุนการผลิตในระดับครัวเรือน สาเหตุอาจเนื่องมาจากความได้เปรียบในรูปของการซื้อวัตถุดิบในปริมาณมาก ๆ ทำให้ราคาวัตถุดิบถูกลง

หรืออาจเนื่องจากการใช้เครื่องทุ่นแรง เข้าช่วยจะทำให้การผลิตในระดับโรงงานมีประสิทธิภาพสูงกว่า ส่วนในด้านมูลค่าเพิ่มนั้น ผลจากการศึกษาปรากฏว่ามูลค่าเพิ่มของระดับโรงงานสูงกว่าของระดับครัวเรือน แม้ว่าจะสูงกว่าไม่มากนักเหตุผลอาจเนื่องมาจากลักษณะของข้อมูล ความไม่ชัดเจนในลักษณะการผลิต และการตีความ ตลอดจนมูลค่าแฝงที่เกิดขึ้นในบางกรณี ซึ่งผลดังกล่าวอาจเป็นสิ่งที่ไม่สนใจให้ผู้ผลิตหันมาผลิตในระดับโรงงานมากเท่าที่ควร

ในด้านของความเข้มข้นของทุนนั้น จะเห็นว่าลักษณะการผลิตของอุตสาหกรรมข้าวเกรียบงา แม้จะมีการพัฒนาขึ้นแต่ก็ยังคงมีการใช้แรงงานในการผลิต เป็นส่วนมาก เมื่อเปรียบเทียบค่าความเข้มข้นของทุนระหว่างอุตสาหกรรมข้าวเกรียบงากับอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรอื่น ๆ ที่ทำการศึกษา ปรากฏว่าอุตสาหกรรมข้าวเกรียบงาจะมีค่าความเข้มข้นของทุนต่ำที่สุด ซึ่งหมายความว่ามีการใช้แรงงานมากกว่าทุนโดยเปรียบเทียบ แรงงานในอุตสาหกรรมข้าวเกรียบงาแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภทคือ แรงงานฝีมือ ซึ่งมีหน้าที่ละเลงข้าวเกรียบ และแรงงานไร้ฝีมือ ซึ่งทำหน้าที่อื่น ๆ นอกจากหน้าที่ละเลงข้าวเกรียบ อัตราค่าจ้างแรงงานระหว่างแรงงานในหน้าที่ต่าง ๆ จะแตกต่างกันไป การผลิตในขนาดที่เป็นโรงงานจะมีการจ้างงานในทุก ๆ หน้าที่ การผลิตขนาดเล็กในครัวเรือนบางครัวเรือนที่มีการผลิตจำนวนมากก็จะมีจ้างแรงงานในบริเวณใกล้เคียง แต่จะมีการจ้างงานเฉพาะแรงงานฝีมือที่มีหน้าที่ละเลงข้าวเกรียบเท่านั้น

การตลาดและวิธีการจัดจำหน่าย ตลาดของข้าวเกรียบงาได้มีการจำหน่ายตามจังหวัดต่าง ๆ ทั่วไป เนื่องจากสภาพของสินค้าที่เป็นการแปรรูปอาหารแห้ง ทำให้เกิดความสะดวกในการขนส่ง และเก็บไว้ได้นานพอสมควร นอกจากนี้ในปัจจุบันข้าวเกรียบงาได้มีการส่งออกไปจำหน่ายยังตลาดต่างประเทศอีกด้วย คือ ในประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา และฮ่องกง วิธีการจัดจำหน่ายจะมีทั้งการขายปลีกและการขายส่ง ส่วนมากแล้วการผลิตในขนาดที่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดย่อมจะเป็นการขายส่งโดยมีราคาขายส่งในตลาดภายในประเทศ ก.ก. ละ ๑๕ บาท ตลาดต่างประเทศ ก.ก. ละ ๒๒ บาท การผลิตขนาดเล็กในครัวเรือนจะมีทั้งการขายปลีกและการขายส่งในอัตรา ๑๐๐ แผ่น ๔๐ และ ๔๕ บาท ตามลำดับ ช่วงที่มีการจำหน่ายมากคือเดือน ธันวาคม-เมษายน เนื่องจากมีงานเทศกาลต่าง ๆ

จากการศึกษาสมการการผลิตของอุตสาหกรรมข้าวเกรียบงา ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าเพิ่มกับวัตถุดิบ ทุน มูลค่าสินทรัพย์ถาวร ณ วันสิ้นปี และจำนวนแรงงาน เมื่อพิจารณาผลตอบแทนจากขนาดการผลิต (return to scale) แล้วได้ผลสรุปว่า สมการการผลิตของอุตสาหกรรมข้าวเกรียบงามีลักษณะเป็น constant return to scale คือ เมื่อเพิ่ม

ปัจจัยการผลิต เข้าไปในสมการแล้วผลตอบแทนจะเพิ่มขึ้น เท่ากับการเพิ่มปัจจัยนั้น

อย่างไรก็ตามแม้ว่าอุตสาหกรรมข้าวเกรียบงาที่ทำการศึกษานี้ จะมีบทบาทในการสร้างงานและเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนดังเช่นอุตสาหกรรมหลาย ๆ ประเภทซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน แต่ปัญหาที่ผู้ศึกษามักประสบเสมอมาและเป็นปัญหาที่มีความสำคัญไม่น้อยคือ ปัญหาเรื่องข้อมูล ซึ่งมักจะไม่ได้มีการบันทึกสถิติจากหน่วยงานราชการ ฉะนั้นผู้ศึกษาเป็นจำนวนมากจำเป็นต้องออกสำรวจหาข้อมูลเบื้องต้นจากโรงงานด้วยตนเอง ซึ่งนอกจากจะเสียทั้งเวลาและงบประมาณแล้ว บางครั้งก็ไม่ได้ข้อมูลที่ตรงต่อความเป็นจริง หรือข้อมูลที่เชื่อถือได้ เนื่องจากในด้านผู้ผลิตก็อาจจะไม่มีหลักฐานแน่นอนเก็บไว้ ส่วนใหญ่อาศัยความจำหรือบันทึกเล็ก ๆ น้อย ๆ เป็นหลักฐานในด้านผู้ศึกษานั้นก็ไม่มีอำนาจเพียงพอจะเข้าไปถึงข้อมูลที่แท้จริงได้ ฉะนั้นหน่วยงานทางรัฐที่เกี่ยวข้องโดยตรงน่าจะได้มีการพิจารณาถึงเรื่องนี้อย่างจริงจัง เพื่อจะได้เป็นการส่งเสริมให้มีการศึกษาและวิจัยในแง่สถานภาพและศักยภาพของอุตสาหกรรมต่าง ๆ มากขึ้น โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่มักไม่ปรากฏหลักฐานตัวเลขความสำคัญในบันทึกหรือสถิติของทางราชการ

โดยสรุปการศึกษานี้เป็นการแสดงให้เห็นถึง อุตสาหกรรมที่แปรรูปสินค้า เกษตรอภิมณฑลหนึ่งที่เป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน ใช้ปัจจัยการผลิตที่เป็นสินค้าเกษตร และมีสัดส่วนของการใช้แรงงานในการผลิตเป็นส่วนมาก ซึ่งจะก่อให้เกิดการสร้างงาน การกระจายรายได้ และรายได้ที่เพิ่มขึ้นกับประชาชนในท้องถิ่น แต่ผลที่ได้รับจากการศึกษาไม่สมบูรณ์เนื่องจากปัญหาทางด้านข้อมูล ดังนั้นถ้ามีการปรับปรุงระบบข้อมูลให้สมบูรณ์มากขึ้นแล้ว การศึกษาต่อไปถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมในชนบทของจังหวัดอื่น ๆ โดยส่วนรวมก็จะเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาชนบทที่ได้ผลดีมากขึ้นในอนาคต

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย